

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
ЗА РАБОТЕЊЕТО НА
АГЕНЦИЈАТА ЗА СУПЕРВИЗИЈА
НА ОСИГУРУВАЊЕ **ЗА 2023**

СОДРЖИНА

ВОВЕД	3
ИНСТИТУЦИОНАЛНО УПРАВУВАЊЕ	4
1.1. СОВЕТ НА ЕКСПЕРТИ	4
1.2. МИСИЈА И ВИЗИЈА.....	4
1.3. ВРЕДНОСТИ.....	4
1.4. СТРАТЕГИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ.....	5
1.5. ПЛАНИРАЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО НА АСО.....	5
1.6. ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА.....	5
1.7. ОРГАНИЗАЦИЈА И ФИНАНСИРАЊЕ НА АСО	5
1.8. КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ	6
РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ ВО ИЗВЕШТАЈНИОТ ПЕРИОД ПО ОБЛАСТИ	7
1.9. РЕГУЛАТИВА И ЛИЦЕНЦИРАЊЕ	7
1.10. ДОНЕСЕНИ ПРАВИЛНИЦИ, УПАТСТВА И ПРИРАЧНИЦИ.....	8
1.11. ИЗДАДЕНИ ДОЗВОЛИ И СОГЛАСНОСТИ	8
1.12. ИЗДАДЕНИ ЛИЦЕНЦИ.....	9
1.13. ОДЗЕМЕНИ ДОЗВОЛИ И ЛИЦЕНЦИ	9
1.14. ОРГАНИЗИРАНИ ОБУКИ.....	9
СПРОВЕДУВАЊЕ СУПЕРВИЗИЈА	10
1.15. ТЕРЕНСКА СУПЕРВИЗИЈА	10
1.16. ВОНТЕРЕНСКА СУПЕРВИЗИЈА.....	10
1.17. УЧЕСТВО НА РАБОТНИ КОЛЕГИУМИ	10
1.18. СТАВОВИ И ЦИРКУЛАРИ.....	11
СОРАБОТКА	12
ОРГАНИЗИРАЊЕ НА НАСТАНИ	15
ЕДУКАЦИЈА И ГРАДЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ	16
ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ, ФИНАНСИСКА ЕДУКАЦИЈА И ФИНАНСИСКА ИНКЛУЗИЈА	16
ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ	18
ИНФОРМИРАЊЕ НА ЈАВНОСТА И ТРАНСПАРЕНТНОСТ	19

ВОВЕД

Агенцијата за супервизија на осигурување (скратен назив **АСО**) е самостојно и независно регулаторно тело кое го регулира пазарот за осигурување, врши супервизија над работата на осигурителните субјекти, се грижи за заштита на правата на осигурениците и придонесува за финансиска едукација и поголема финансиска вклученост на населението.

Работењето на АСО е утврдено со Законот за супервизија на осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 27/2002, 98/2002, 79/2007, 88/2008, 67/2010, 44/2011, 112/2011, 188/2013, 30/2014, 43/2014, 112/2014, 153/2015, 192/2015, 23/2016, 83/2018 и 198/2018) и („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.101/2019, 31/2020 и 173/2022), и Законот за задолжително осигурување во сообраќајот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2005, 70/2006, 81/2008, 47/2011, 135/2011, 112/2014 и 145/2015 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 220/2019).

➤ *Во остварувањето на целите за кои е основана, АСО ги има следните законски надлежности:*

- Издава и одзема дозволи, согласности и лиценци;
- Спроведува супервизија над друштва за осигурување, осигурителни брокерски друштва, друштва за застапување во осигурување, банки кои вршат работи на застапување во осигурување, осигурителни брокери и застапници во осигурување, правни лица кои се поврзани со друштва за осигурување и Националното биро за осигурување;
- Изрекува мерки на супервизија во форма на наредби и решенија;
- Донесува подзаконски акти за спроведување на Законот за супервизија на осигурување, предлага измени и дополнувања на закони од областа на осигурувањето;
- Ги штити правата на потрошувачите и постапува по поднесени претставки од осигуреници, корисници на осигурување и трети оштетени лица;
- Поттикнува развој и раст на пазарот на осигурување преку развивање на свеста на јавноста за улогата на осигурувањето, врши активности на финансиска едукација и финансиска инклузија, одржува стабилност на осигурителниот пазар и придонесува за јакнење на довербата на јавноста;
- Соработува со релевантни домашни и странски институции и тела.

Институционално управување

1.1. Совет на експерти

Орган на управување на АСО е Советот на експерти кој се состои од пет члена. Три члена се професионално ангажирани со полно работно време во АСО од кои еден е Претседател, додека два члена не се професионално ангажирани.

Членовите на Советот на експерти ги именува и разрешува Собранието на предлог на Владата на Република Северна Македонија.

Согласно Одлука на Собранието, членови на Советот на експерти се:

- д-р Крсте Шајноски, професионално ангажиран со полно работно време, претседател на Советот на експерти;
- д-р Сулејман Ахмеди, професионално ангажиран член на Советот на експерти, со полно работно време;
- Злате Симоновски, професионално ангажиран член на Советот на експерти, со полно работно време;
- д-р Игор Ивановски, член на Советот на експерти, кој не е професионално ангажиран; и
- Александра Кокароска, член на Советот на експерти, кој не е професионално ангажиран.

Советот на експерти работи и одлучува на седници, донесува одлуки со мнозинство гласови од вкупниот број на членовите. Неговата работа, начинот на водење на седници, носењето на одлуки, се уредени согласно Законот за супервизија на осигурување, Статутот на АСО и Деловникот за работа на Советот на експерти.

Во текот на 2023 година Советот на експерти одржа 35 седници на кои одлучуваше за прашања од свој делокруг и надлежност.

Агенцијата за супервизија на осигурување за својата работа одговара пред Собранието на Република Северна Македонија. Собранието ги усвојува: Финансискиот план, Финансиските извештаи ревидирани од независен овластен ревизор, Годишниот извештај за работењето на Агенцијата и Годишниот извештај за состојбата и движењата на пазарот на осигурување.

1.2. Мисија и визија

Нашата мисија и визија е насочена кон развој и раст на пазарот на осигурување со цел поголема заштита на правата и интересите на осигурениците, подигнување на свеста за осигурувањето и јакнење на довербата во пазарните субјекти, обезбедување стабилност на пазарот на осигурување како дел од севкупниот финансиски систем.

Политиката за квалитет е составен дел од нашата мисија и е согласно барањата на стандардот ISO 9001:2015 – Систем за управување со квалитет. Со редовно добивање на Сертификат за квалитет АСО ја потврдува примената и понатамошниот развој на ефикасен систем за управување со квалитетот.

1.3. Вредности

Основните стандарди и вредности од кои се раководиме се: *одговорност, стручност, совесност, транспарентност.*

1.4. Стратегија за управување со ризици

Стратегијата за управување со ризици во АСО е наш механизам за успешно управување со ризиците со цел антиципирање на недоволните настани и навремено реагирање, соодветно насочување на постапките на внатрешната контрола и ресурсите кон клучните функции и ризици. Еден од сегментите во рамката е и системот за интегритет. Во овие рамки континуирано се спроведуваат активностите во одржување на целокупната ИТ опрема и информациските системи на АСО.

1.5. Планирање на работењето на АСО

Стратешките акти, оперативните планови, подзаконските акти и другите акти, АСО ги донесува низ процесите на анализа и планирање, притоа имајќи ги предвид околностите од окружувањето, внатрешните фактори и нивното влијание врз остварување на планираните цели и задачи.

Нашите цели и задачи се утврдени согласно:

- Годишен план за работа;
- Годишен план за теренска супервизија;
- Финансиски план;
- План за јавни набавки;
- План за архивско работење;
- Годишен план за вработување;
- Стратегиски план за работењето;
- Стратегиски план за спречување на корупцијата;
- други релевантни програми и документи од областа.

1.6. Внатрешна ревизија

Внатрешната ревизија се реализира на систематски, дисциплиниран и ризик-базиран пристап. Истата континуирано придонесува за подобрување на процесите на раководење, управување со ризиците, одржување на ефективни контроли во справување со ризиците, во однос на:

- Усогласеност со законите, прописите, политиките, процедурите и договорите;
- Остварување на стратешките цели;
- Ефективност и ефикасност на работењето на програмите;
- Веродостојност и интегритет на финансиските и оперативните информации; и
- Заштитата на средствата.

1.7. Организација и финансирање на АСО

На 31.12.2023 година вкупниот број вработени лица во АСО изнесува 38.

Согласно Правилникот за внатрешна организација на работни места, вработените се распоредени во 2 независни дирекции, 2 работни места со звање генерален советник, 3 стручни служби и 9 дирекции во рамки на стручните служби.

Работењето на АСО се финансира со надоместоци што ги уплатуваат пазарните субјекти кои се предмет на контрола од страна на АСО, а тоа се друштва за осигурување, осигурителни

брокерски друштва, друштва за застапување во осигурување, банки кои вршат работи на застапување во осигурување како и надоместоци што се наплаќаат од други физички и правни лица врз кои АСО спроведува супервизија. Надоместоците се утврдени врз основа на Законот за супервизија на осигурување, и се уредени со Тарифник за содржината и висината на надоместоци и давачки што ги наплатува Агенцијата за супервизија на осигурување и роковите за уплата.

1.8. Корпоративна општествена одговорност

АСО е општествено одговорна институција, во своето работење ги применува принципите на корпоративна одговорност како збир на правни, економски и етички очекувања што општеството ги има кон правните субјекти.

Во оваа насока се залагаме и:

- промовираме партнерство за поддршка на ученици и студенти, нивно учество во активности, зголемување на свеста за ризици и важноста на осигурувањето, промоција на интересите на учениците и студентите;
- создаваме можности за изведување студиски престој за ученици и студенти заради нивно активно информирање;
- поттикнуваме волонтерство со цел зајакнување на свеста за важноста на младите и нивната општествена улога;
- поддржуваме хуманитарни акции;
- промовираме и ја подигнуваме свесноста на јавноста за актуарската професија која е дејност од суштинско значење во осигурувањето;
- поддржуваме и создаваме едукативни програми за финасиска писменост;
- континуирано го градиме тимскиот дух на вработените и др.

РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ ВО ИЗВЕШТАЈНИОТ ПЕРИОД ПО ОБЛАСТИ

Работењето на АСО во 2023 година се одвиваше согласно Законот за супервизија на осигурување во рамките на годишното планирање и согласно стратегиските планови. Како поделни постигнувања во 2023 година би ги истакнале следните: овозможување на услови за влез на нови инвестиции и давање дозвола за работа на две нови друштва за осигурување, континуирано подобрување на вонтеренската супервизија и изрекување на превентивни и корективни мерки; спроведување на планираните теренски супервизии; организирање на обуки и испити за осигурителни застапници и брокери; реализирање на обука и испити за актуари; постапување по претставки поднесени од осигуреници, континуирани активности на финансиска едукација за подигнување на свеста за осигурувањето и бенефитите од осигурувањето, донесување на нови и унапредување на постојните подзаконски акти; редовно спроведување на обврските поврзани со меѓународните договори за размена на информации со супервизорски органи; донесување на стратешки документи и усвојување на стратегии со цел оджување на финансиската стабилност на секторот, поттикнување на иновациите во финансискиот сектор, редовна соработка и отворена комуникација со релевантни органи и институции.

Во продолжение елаборирано по области:

1.9.Регулатива и лиценцирање

Во текот на 2023 година Агенцијата за супервизија на осигурување заедно со Министерството за финансии продолжија да работат на изготвување на нов Закон за осигурување усогласен со одредбите од Директивата 2009/138 / ЕЗ за воспоставување и спроведување на деловни активности за осигурување и реосигурување (Солвентност II). Со новиот Закон покрај усогласување со Солвентност 2 Директивата се врши и усогласување со Директивата за осигурителна дистрибуција (Insurance Distribution Directive), притоа се земаат предвид принципите на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори согласно кои супервизорите имаат важна улога во промовирање на свесноста за осигурувањето со посебен фокус на Принципот 19 - вршење на осигурување (ICP 19 – Conduct of business) кој регулира друштвата за осигурување и посредниците во осигурувањето да применуваат фер третман кон потрошувачите не само при купување на договорот за осигурување туку и во текот на сервисирање на договорот и кога ќе произлезат обврските за надомест и исплата на штета додека Принципот 18 – посредување во осигурување (ICP 18–Intermediaries), регулира посредниците во осигурувањето да ја вршат својата улога на професионален начин и транспарентно, односно ја истакнува нивната улога во промовирање на довербата на јавноста во осигурителниот сектор и нивната улога во промовирање на финансиската свесност. Во законот се регулира и начинот на вонсудско решавање на осигурителни спорови во постапка на медијација. Се предвидува и носење на подзаконски акт со кој ќе се дефинира начинот и постапката на вонсудско решавање на спорите.

Во зависност од процесот на донесување на новиот закон за осигурување, АСО ќе изготви план со динамика на донесување на подзаконски акти кои ќе произлезат од новиот Закон за осигурување и ќе ги димензионира потребните ресурси и динамика на донесување на новата подзаконска регулатива.

1.10. Донесени правилници, упатства и прирачници

Врз основа на утврдената потреба од подетално пропишување на нови правила и давање насоки, АСО ги донесе следните подзаконски акти и документи:

1. Правилник за содржината на извештаите кои друштвата за застапување во осигурување, осигурително брокерските друштва и банките ги поднесуваат до Агенцијата за супервизија на осигурување и крајни рокови и начини на поднесување на истите (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.108/2023);
2. Правилник за формата, содржината и начинот на водење регистри од страна на друштвата за осигурување, осигурително брокерските друштва и друштвата за застапување во осигурување (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.174-2023);
3. Правилник за формата, содржината и начинот на водење регистри на осигурителни брокери, осигурително брокерски друштва, застапници во осигурувањето, друштва за застапување во осигурувањето и банки (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.174-2023);
4. Правилник за соодветноста на реосигурителното покритие, методот за пресметка на износот на максимално покритие на друштвото за осигурување во табелата за максимално покритие и методот за пресметување на максимална можна штета (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.3/2024);
5. Упатство за вршење на проценка на ризик од перење пари и финансирање тероризам за субјектите под надзор на Агенцијата за супервизија на осигурување (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.261/2023);
6. Прирачник за основање и работа на осигурително брокерско друштво.

Во овој период утврдивме потреба од измени и дополнувања на Правилникот за минимални барања за прием, обработка, резервација и исплата на барање за надомест на штета и/или осигурен износ во функција на подобра заштита на правата на осигурениците (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.174/2023 и 223/2023). Измените се во насока на зајакнување на заштитата на осигурениците и корисниците на осигурување, а со цел ефикасно и ефективно решавање на барањата за штети.

1.11. Издадени дозволи и согласности

Врз основа на примените барања од субјектите, АСО ги издаде следните дозволи и согласности:

- 2 дозволи на друштва за осигурување (едно ново друштво во областа на неживотно осигурување и едно за вршење работи на животно осигурување),
- 3 дозволи за вршење осигурително брокерски работи,
- 2 дозволи за вршење работи на застапување во осигурување,
- 1 дозвола за воведување нова класа на осигурување,
- 10 дозволи за овластен актуар,
- 16 согласности за друштво за ревизија,
- 8 согласности за измена на статут,
- 3 согласности за измена на седиште,
- 22 согласности за вршење на функцијата член на орган на управување во друштво за осигурување, и

- 4 согласности за стекнување квалификувано учество во осигурително брокерско друштво

Од особена важност е влезот на двете нови друштва за осигурување, едно во сегментот на неживотно осигурување кое е во целосна сопственост на домашни инвеститори додека второто во областа на живот е во сопственост на осигурителна групација од Словенија. Се очекува двете друштва да ја подобрат конкурентноста во секторот и да придонесат во збогатување на понудата на осигурителни производи.

1.12. Издадени лиценци

Во 2023 година врз основа на примените барања од субјектите, АСО издаде 92 лиценци за осигурителен брокер и 357 лиценци за застапник во осигурување.

1.13. Одземени дозволи и лиценци

Во тековната година заради прекин на договорите за работа со застапници за осигурување, од страна на АСО беа одземени 43 лиценци на физички лица за застапник во осигурување.

1.14. Организирани обуки

Агенцијата во текот на 2023 започна со нова обука за актуари која е планирано да заврши во 2025 година, додека обуките за посредници во осигурување се одвиваа согласно утврдениот распоред. На обука за застапници се пријавија вкупно 321 кандидати од кои со уверение за вршење работи на застапување во осигурување се стекнаа 226 кандидати. На обука за осигурителен брокер се пријавија вкупно 133 кандидати од кои со уверение за вршење осигурително брокерски работи се стекнаа 99 кандидати.

СПРОВЕДУВАЊЕ СУПЕРВИЗИЈА

АСО спроведува супервизија на друштвата за осигурување, осигурителните брокерски друштва, друштвата за застапување во осигурувањето и Националното биро за осигурување, согласно одредбите од Законот за супервизија на осигурување, Законот за задолжително осигурување во сообраќајот и други релевантни закони и прописи.

Супервизијата АСО ја спроведува преку перманентна вонтеренска супервизија односно прибирање, анализирање и верифицирање на извештаите и информациите кои ги доставуваат друштвата за осигурување и други лица согласно Законот, теренска супервизија (целосна или делумна) на работењето на друштвата за осигурување (контрола), како и дополнителна супервизија секогаш кога ќе се оцени дека тоа е во интерес и за заштита на правата на осигурениците и одредување мерки на супервизија. АСО спроведува супервизија и на физички лица кои вршат осигурително брокерски работи и работи на застапување во осигурување.

Согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање тероризам, АСО врши надзор над примената на мерките и дејствијата за спречување перење пари и финансирање тероризам.

1.15. Теренска супервизија

Теренската супервизија во 2023 година се спроведуваше непречено и согласно Годишниот план за теренска супервизија. АСО реализираше 9 теренски супервизии, од кои една беше целосна, а останатите супервизии беа делумни. Пет од теренските супервизии беа во областа на усогласеност на друштвата за осигурување од аспект на правилата кои се утврдени од страна на АСО во доменот на информациските системи.

Во постапката на теренските супервизии беа констатирани вкупно 22 наоди за законска неусогласеност и беа дадени 41 препорака за подобрување на интерните процеси на субјектите на супервизија и беа изречени следните супервизорски мерки:

- 16 наредби за отстранување на незаконитост
- 11 дополнителни мерки за отстранување на незаконитост

Дополнително, АСО изрече 6 глоби, кои се реализираа преку постапка на порамнување.

1.16. Вонтеренска супервизија

Во текот на 2023 година преку спроведување на вонтеренската супервизија АСО подготви 44 записници, во кои констатира 52 наоди за законска неусогласеност.

Врз основа на вонтеренските записници беа изречени следните супервизорски мерки:

- 4 наредби за отстранување на незаконитост

Дополнително, АСО изрече 10 глоби, кои се реализираа преку постапката на порамнување со доставување на прекршочен платен налог.

1.17. Учество на работни колегииуми

Во текот на 2023 година АСО редовно учествуваше на сите работни состаноци за редовна размена на информации со супервизорски органи во рамки на супервизорски колеџи, за

друштвата за осигурување кои припаѓаат на европски осигурителни групи со седиште во странство. Соработката има за цел запознавање на супервизорите со актуелните трендови и ризици на пазарите на осигурување на кои работат друштвата за осигурување членки на групи, и соодветно приоритизирање на идните супервизорски активности. Соработката е оценета како квалитетна што се должи на навремената и доверлива обработка и размена на информации за работењето на друштвата за осигурување – членки на осигурителните групи.

1.18. Ставови и циркулари

Во рамки на своето работење, а заради детално појаснување на одредени области од работењето на пазарните осигурителни субјекти, АСО како дополнителна алатка ги практикуваше и циркуларните дописи преку кои изразуваше став и даваше насоки имајќи ги притоа предвид и настанатите околности. Исто така, континуирано инициравме стручни средби и состаноци со претставниците од осигурителната индустрија со цел дискусија на прашања од осигурителната област.

Во насока на доследна имплементација на Законот за супервизија на осигурување, Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, донесените подзаконски акти, но, имајќи ги предвид и обврските за усогласување со другите релевантни закони, проактивно делувавме преку давање на мислења, ставови или препораки за одредени состојби и прашања.

СОРАБОТКА

Спроведувањето на надлежностите на АСО, потребата од следење на трендови со цел поттикнување на раст и развој на осигурителниот пазар налага континуирана соработка и комуникација со релевантни домашни и странски органи и регулаторни тела како и членување во професионални меѓународни тела и асоцијации.

- *Зајакнувањето на домашната соработка е важно и е поврзано со размена и употреба на информации и податоци, обезбедување на заемна обука и размена на искуство.*

Соработката со Министерството за финансии континуирано се одвива за прашања во врска со регулатива од областа на осигурување, учество во работни групи, давање предлози за изготвување закони од областа, учество во стручни тела како Советот за развој на капитал, стратегии од област на економијата и финансии и сл.

Во насока на хармонизирање на домашното законодавство со европското, АСО до Секретаријатот за економски прашања обезбедува податоци за прогрес на пазарот на осигурување и изготвува периодични извештаи за напредок на државата во сферата на осигурувањето и супервизијата.

Соработката со Народната банка се одвива во повеќе сегменти: размена на податоци за изработка на извештај за финансиска стабилност, учество во стручни тела, учество во комитети, учество во координациското тело за финансиска едукација, активности поврзани со развој на финтек секторот, континуирана размена на искуство и практики од процесот на спроведување на супервизија и сл.

- *Меморандум за соработка*

На наша иницијатива склучивме меморандум за соработка со друштвата за осигурување, осигурителните брокерски друштва и Националното биро за осигурување со цел преземање заеднички активности во насока на зајакнување на финансиската едукација на населението и обезбедување поголем степен на финансиска вклученост, на секое правно или физичко лице. На овој начин ќе се промовира важноста на осигурувањето и бенефитите од истото. Целта е со заеднички координирани активности граѓаните да ја разберат важноста на осигурувањето, да ги согледаат ризиците во приватниот и професионалниот живот, да добијат комплетна, јасна и споредлива информација за условите и за цените на осигурување, како и за нивните права од договорите за осигурување. Сите активности ќе придонесат до поголема финансиска вклученост и зголемување на бројот на осигуреници.

Со цел придонес кон формалното образование и подобрување на способностите кај младите, АСО склучи меморандум за соработка со Природно математичкиот факултет, Сојузот на математичари на Македонија и Меѓународниот Балкански Универзитет. Меморандумите опфаќаат бројни заеднички активности за поддршка на младите со особен акцент на нивната финансиска едукација и подобро користење на финансиските производи и услуги.

- *Реализирани активности врз основа на усвоените стратешки документи*

На седница одржана во април 2023 година, Комитетот за поддршка на развојот на иновациите во финансискиот систем (Комитетот за финтек-секторот) ја усвои Стратегијата за регулаторите за финтек-секторот, којашто има за цел да обезбеди услови за поддршка на

иновациите во областа на финансиите, притоа имајќи ја предвид заштитата на потрошувачите и инвеститорите и стабилноста на финансискиот систем.

Врз основа на усвоената Стратегија, работната група за воспоставување регулаторен иновациски центар имаше редовни средби со цел утврдување на потреба од нова или дополнување на постојната регулатива, развој на порталот за финансиски иновации, донесување на процедури за работа на регулаторниот иновациски центар, донесување поимник на термини од областа на финтек и сл.

На седница на Комитетот за финансиска стабилност беше усвоена Стратегијата за спроведување на макропрudentната политика, којашто ја подготви Народната банка, во консултација со останатите финансиски регулатори, во согласност со новиот Закон за финансиска стабилност. Со Стратегијата се зацврстува координираниот пристап на финансиските регулатори за натамошно јакнење на финансиската стабилност. На Комитетот беа посочени и заложбите на регулаторите за продолжување и засилување на евроинтеграциските активности, а во тие рамки беше истакната потребата од заокружување на процесот на донесување неколку системски закони од финансиската сфера коишто ќе придонесат за одржување и натамошно јакнење на финансиската стабилност.

Врз основа на Стратегијата, Комитетот за финансиска стабилност во кој членува претседателот на Советот на експерти на АСО, одржа седница во ноември, на која беше презентиран Извештајот за финансиската стабилност и беа разгледани показателите за различните сегменти од финансискиот сектор, притоа беше нагласено дека финансиската стабилност е успешно одржана и покрај сложените услови на работење на финансискиот систем.

Во овој период АСО донесе Методологија за начинот на спроведување на макропрudentната супервизија и начинот на спроведување на макропрudentните инструменти и мерки на осигурителниот сектор.

Во декември беше одржана петтата работна средба на Работната група за следење на спроведувањето на Стратегијата за финансиска едукација и финансиска инклузија, во организација на Координациското тело на финансиските регулатори за финансиска едукација и финансиска инклузија. На средбата покрај претставниците на регулаторните органи беа поканети и субјекти од приватниот и граѓанскиот сектор. Целта на средбата е да се овозможи редовен дијалог помеѓу финансиските регулатори, субјектите од приватниот и граѓанскиот сектор вклучени во активностите за финансиска едукација, како и размена на предлози и искуства за зајакнување на финансиската инклузија и заштитата на потрошувачите во финансискиот систем, заради успешно спроведување на Стратегијата за финансиска едукација и финансиска инклузија.

Во текот на календарската година редовно присуствуваме на седници на Координациското тело за финансиска едукација и финансиска инклузија во кое членуваат претставници од сите финансиски регулатори. Во овие рамки беше иницирана соработка со Бирото за развој на образованието со оглед на тоа дека се работи за едукативни активности во доменот на финансиите, вклучително и за младата популација која сеуште е во рамките на образовниот систем. Со цел да се продлабочи соработката во областа на финансиската едукација беше одржан и заеднички состанок на Координациското тело и претставници од Бирото, на којашто се разговараше за можностите за спроведување на натамошни активности за изучување на финансиската едукација во образовниот процес преку посебен предмет или вклучување одделни сегменти во постојните предмети (што и во постојните услови е делумно присутно) во основото и средното образование.

Врз основа на националната Стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризам, АСО со свое учество придонесе во текот на оценската мисија во 2023 година која се спроведе од страна на Комитетот на експерти за евалуација на мерките за спречување перење пари и финансирање тероризам (MONEYVAL) за оценување на степенот на подготвеност и ефикасност на националниот систем за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Комитетот на експерти „Манивал“ оцени дека системот за лиценцирање и супервизија на Агенцијата за супервизија за осигурување има значително подобрување и ги исполнува меѓународните стандарди за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот. Во Извештајот е истакнато значењето на супервизијата заснована на ризици, како и соработката со надлежните државни органи. Значаен придонес кон позитивната оценка имаат и актите, анализите и проценките донесени од страна на АСО и спроведените обуки за зголемување на ефикасноста во работењето на друштвата за осигурување и посредниците кои продаваат полиси за животно осигурување.

- *АСО го оддржува и континуирано зајакнува воспоставениот партнерски однос со странските регулаторни тела и релевантните институции од областа заради размена на искуство и развој на добри практики.*
- *АСО е член на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори (ИАИС) од 2009 година. ИАИС е меѓународна институција со мисија за промовирање на ефективна и глобално конзистентна супервизија, заради обезбедување натамошен развој на глобалниот осигурителен пазар, одржување на фер, стабилен и транспарентен пазар во корист и заштита на осигурениците и придонес кон финансиска одржливост.*

Во овие рамки спроведовме самооценка на нашето работење од аспект на примена на принципот Управување со ризик за цели на солвентноста, (Peer Review Process on the Enterprise Risk Management for Solvency Purposes ICP 16).

ОРГАНИЗИРАЊЕ НА НАСТАНИ

Традиционално, во 2023 година АСО го одбележа националниот Ден на осигурувањето, 1 ноември и воедно на овој ден одбележа 14 години успешна работа како независно регулаторно тело надлежно за осигурителниот пазар. Во рамки на настанот се одржа и панел дискусија со работен наслов „Како растот на осигурувањето да го трансформираме во развој“. Во таа прилика претставници на осигурителната индустрија, АСО, Министерството за финансии и на Стопанската комора дебатираа за предлог новиот закон за осигурување, а разменија мислења за процесот на либерализација на автомобилското осигурување и зелената карта како и за значењето на квалитетниот прием на штети кај осигурувањето живот.

На националниот ден на осигурувањето, во координација со АСО четиринаесет друштва за осигурување доделија стипендии на студенти – математичари на државниот Природно-математички факултет при УКИМ во Скопје. Станува збор за студенти со висок просек на насоките за актуарство и математика при Природно-математичкиот факултет (ПМФ) кои покрај стипендија добија и можност за практична работа во друштвата за осигурување. Целта е промоција и подигање на свесноста и афирмација во јавноста на актуарската професија која е дејност од суштинско значење во осигурувањето, а воедно и високо ценета. Студентите на математичките катедри на ПМФ се потенцијални актуари кои по завршување на соодветна обука што ја организира АСО можат да станат овластени актуари. Овој профил на професија е исклучително атрактивен за друштва за осигурување, друштва за управување со пензиски фондови, банки и други финансиски институции.

Во рамки на оваа пригода Агенцијата за супервизија на осигурување издаде уверенија за успешно завршена обука на 14 лица – кои успешно ја завршија двегодишната обука за актуари и ги положија сите 15 стручни предмети. Нивната суб-специјалност е да креираат математички модели за проценка и управување со ризиците кои ги превземаат друштвата за осигурување. Обуката за звање овластен актуар траеше две години, а започна во 2021 година.

По повод Денот на осигурување, АСО ја додели и наградата на млад истражувач за најдобар научен труд од областа на управување со ризици и осигурување. Трудот под наслов „Трендови во концентрацијата на пазарите на осигурување во Источна Европа“ беше презентиран пред присутните.

Во рамки на настанот “Денови на финансиска писменост 2023”, АСО додели награди и пофалници на 37 ученици, од основни и средни училишта ширум земјата, за цртежи, есеи и песни на теми од областа на осигурувањето. За значаен придонес во унапредување на финансиската писменост кај учениците АСО додели и благодарници на 20 наставници – ментори кои континуирано и посветено работат со учениците на градење на свесноста за значењето на осигурувањето за општата благосостојба на населението.

Согласно воспоставената пракса и добрата соработка со Македонската банкарска асоцијација во насока на зголемување на финансиската едукација кај учениците од 13-15 години, АСО секоја година го поддржува настанот „Европски квиз на пари“ за што подготвува прашања и едукативен материјал и информации од областа на осигурувањето и управувањето со ризици.

ЕДУКАЦИЈА И ГРАДЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ

Основните принципи на политиката за квалитет АСО ги заснова и на целите за унапредување на институционалниот и административен капацитет, преку инвестирање во вработените по пат на обуки и стручно усовршување. Кадровската оспособеност е предуслов за ефикасно, квалитетно, и навремено вршење на законските надлежности и заради тоа АСО континуирано вложува во својот човечки потенцијал.

Во 2023 година, вработените ги реализираа планираните обуки, а беа реализирани и тематски посети кај странски регулатори, учество на странски и домашни конференции и семинари со цел надградба на знаењето на вработените. Исто така, се реализираа и едукативни програми, семинари преку Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори (IAIS), Европското тело за супервизија (EIOPA), Банката за меѓународни порамнувања (BIS), Меѓународната мрежа за финансиско образование и едукација (OECD-INFE), Институтот за Градење на Капацитети при Меѓународниот Монетарен Фонд во соработка со Joint Vienna Institute, и други релевантни институции и организации.

ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ, ФИНАНСИСКА ЕДУКАЦИЈА И ФИНАНСИСКА ИНКЛУЗИЈА

Основните цели на АСО кои се однесуваат на стабилност и развој на пазарот на осигурување и следење на законитоста на работењето на субјектите кои се предмет на супервизија се директно поврзани со заштита на осигурениците и корисниците на осигурителните производи и услуги. Во овој сегмент, континуирано спроведуваме активности и интегрирано делуваме на повеќе нивоа:

- ✓ спроведување на супервизија на осигурителните субјекти со цел да обезбеди дека тие ги почитуваат релевантните закони;
- ✓ едуцирање на осигурениците преку развивање на свеста за ризиците поврзани со инвестирање во осигурување, подигнување на свеста за правата и обврските кои произлегуваат од осигурувањето и механизмите за заштита; и
- ✓ постапување по претставки добиени од страна на осигуреници, корисници на осигурување и трети оштетени лица.

Со големо внимание и посветеност работиме на подигнување на свеста кај граѓанството и зајакнување на перцепцијата за институтот Претставка, како право на заштита кое го има секој осигуреник кога цени дека квалитетот на производот, услугата и однесувањето од страна на друштвото за осигурување не се на професионално ниво. За нас процесот на постапување по претставките е важна алатка за заштита на осигурениците и подигнување на свеста за нивните права. Како пазарен барометар за квалитетот на осигурителните производи, претставките се наш предизвик и провокација натамошно да преземеме контролни активности со единствена цел да обезбедиме фер третман и заштита на осигурениците.

Во 2023 година до АСО пристигнаа поголем број на претставки споредбено со претходната година. Имено пристигнаа и беа разгледани вкупно 285 претставки. Овој податок е јасен индикатор дека граѓаните се почесто ја препознаваат нашата улога како заштитник на нивните права и интереси од осигурувањето, што останува наш приоритет и трајна заложба.

Во рамки на својата мисија АСО како независен регулатор на осигурителниот пазар во континуитет ја развива свеста и перцепцијата за осигурувањето како јавен интерес на целото општество.

Во продолжение елаборираме за активностите:

Во насока на надополнување на формалното образование, АСО континуирано има отворен повик за основни, средни училишта, факултети, со цел да не контактираат доколку на своите ученици/студенти сакаат да им овозможат предавање на тема финансиска едукација и писменост во областа на осигурувањето. Додека во рамки на склучените меморандуми со образовните институции АСО е секогаш на располагање да спроведува едукација и да овозможува студиски престој за студенти и ученици.

Едукативниот портал, <https://edukacija.aso.mk/> е важна алатка за комуникација со јавноста со која светот на осигурувањето се доближува до потрошувачите. Порталот содржи едукативни материјали и информации од областа на осигурувањето, анализи и податоци за пазарните субјекти, стратешки документи, појаснување на поими од осигурителната област и сл. Преку порталот има можност осигурениците да поднесат електронска претставка, а постои можност да поставуваат прашања.

Во фокусот на нашите активности е континуираната промоција на добрите практики во доменот на финансиска едукација и промовирање на улогата на друштвата за осигурување и посредниците во осигурување во финансиската едукација на нивните потрошувачи и осигуреници, со цел да стане дел од нивното добро корпоративно работење.

Во текот на годината беа спроведени повеќе активности за финансиска едукација заради подигнување на финансиската писменост на населението (мај-месец на финансиска едукација, денови на финансиска писменост, глобална недела на пари, 15 март – Светски ден на правата на потрошувачите), реализација на практична настава за ученици и студенти како и проекти од взаемен интерес и можности за стипендирање на студенти, преку печатени медиуми АСО даде интервјуа, исто така, се реализираа ТВ гостувања на актуелни теми од областа. Дополнително, преку социјалните мрежи (Facebook, Instagram, LinkedIn) АСО објавуваше бројни едукативни содржини со информации наменети за сите категории население (индивидуи, домаќинства, бизнис-сектор).

Заради поттикнување на научната мисла и придонес кон зголемување на бројот и квалитетот на применетите научни трудови од областа на управување со ризици и осигурувањето, АСО на годишно ниво објавува конкурс за истражувачки труд од областа на управување со ризици и осигурувањето. Додека во насока на подигнување на свеста на младите за значењето на осигурувањето, АСО објавува годишен конкурс за литературна и ликовна творба на тема осигурување, за ученици од основно и средно образование.

ПРОЕКТНИ АКТИВНОСТИ

Во 2023 година продолжи втората фаза на регионалниот проект под покровителство на Министерството за финансии на Холандија и Меѓународната мрежа за финансиска едукација (ИНФЕ-ОЕЦД). Проектот опфаќа петгодишен период, 2023-2027 година, со акцент на јакнење на капацитетите на регулаторите на финансискиот пазар заради промовирање на важноста на финансиската едукација, подигнување на нивото на финансиска писменост кај населението и зголемување на степенот на финансиска инклузија. Во рамки на овие активности преку размена на искуство и знаење ќе се подготвуваат анализи, извештаи и препораки во насока на градење на капацитетите согласно институционалните потреби и стратешките определби на земјата.

Активностите во рамки на ЕВРОПА РЕ - регионалниот проект за заштита од катастрофални ризици и природни катастрофи, поврзани со развој и воспоставување на сеопфатен национален систем на земјоделско осигурување во кои учествува и АСО, продолжија и во 2023 година преку подготовка на Законот за задолжително земјоделско осигурување. Новиот концепт на земјоделско осигурување кој го работи Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство предвидува формирање на осигурителен пул, чија цел ќе биде осигурување на земјоделското производство на сите земјоделци. Предноста ќе биде и во тоа да земјоделците исплатата на настанатата штета ја добиваат во текот на истата година кога настанала.

Овој проект е стратешки важен затоа што нуди системско издржано решение за земјоделското осигурување. Крајната цел на проектот е за определен период земјоделското осигурување да стане самоодржливо, да има потенцијали за раст и развој така што да бидат задоволни трите вклучени страни односно партнери: земјоделците како корисници, друштвата за осигурување како даватели на услугите и државата како поддржувач. Успешноста на овој проект сега е од особено и суштинско значење заради се поприсутното негативно влијание на климатските промени врз земјоделското производство. Ова прашање за АСО како регулатор на пазарот за осигурување е особено важно затоа што нуди решение за масовност која ќе води во јакнење на културата на осигурување кај земјоделците кои се бројна популација. Во изготвување на законот беа консултирани и претставници на земјоделците, а учествуваа и друштва за осигурување. Реакциите на земјоделците во најголема мера се позитивни.

ИНФОРМИРАЊЕ НА ЈАВНОСТА И ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Врз основа на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и Законот за заштита на укажувачи, АСО во рамки на своите надлежности и овластувања постапуваше во рамки на утврдените рокови.

Во насока на навремено пренесување на информации и зајакнување на практиките за комуникација со сите релевантни страни, АСО дејствува преку својата веб-страница, порталот за финансиска едукација, социјалните мрежи, преку одржување на консултативни јавни средби и сл.

Со цел подигнување на квалитетот на својата работа АСО врши континуирано мерење на корисничкото задоволство од страна на заинтересираните страни – клиенти, преку електронски анкети и преку механизмот на писмено доставување на жалби или пофалби од страна на корисниците на услугите.

АГЕНЦИЈА ЗА СУПЕРВИЗИЈА НА ОСИГУРУВАЊЕ

Претседател на Совет на експерти,
д-р Крсте Шајноски

Број 01-486/1

Скопје, 26.06.2024 година

